

**S. VURĞUN ADINA MƏRKƏZİ KİTABXANANIN
METODİKA-BİBLİOQRAFIYA ŞÖBƏSİ**

Mirzə İbrahimov -105

Metodik vəsait

SUMQAYIT – 2016

Ömürdən gün keçir, il keçir

Bu gün 60 olur, sabah 100 olur.

Kimi ki, illər yox, ellər yaşadır

Onun ömrü, günü ölçülməz olur.

İbrahimov Mirzə Əjdər oğlu - Azərbaycan yazıçısı, dramaturq, ictimai xadim. Azərbaycan SSR xalq yazıçısı (1961), Azərbaycan SSR Elmlər Akademiyasının akademiki (1945), SSRİ Dövlət mükafatı laureatı (1950), Azərbaycan SSR Dövlət mükafatı laureatı (1965), Beynəlxalq Nehru mükafatı laureatı (1979). Azərbaycan SSR əməkdar incəsənət xadimi (1941), Sosialist Əməyi Qəhrəmanı (1981), Azərbaycan SSR Ali Soveti Rəyasət Heyətinin sədri (1954-1958), 1937—1991-ci illərdə SSRİ Ali Sovetinin deputatı (fasilələrlə). Azərbaycan Yazıçılar İttifaqı İdarə Heyətinin sədri (1946-1954), birinci katibi (1965-1975), Azərbaycan SSR Maarif naziri (1942-1946). Azərbaycan SSR Ali Sovetinin (3-4-cü, 6-7-ci və 9-cu çağırış) deputatı. SSRİ xalq deputatı (1989).

Həyatı

Mirzə İbrahimov 1911-ci il oktyabrın 28-də Cənubi Azərbaycanın Sərab şəhəri yaxınlığındakı Evə kəndində anadan olmuşdur. 1918-ci ildə atası və böyük qardaşı ilə Bakıya gəlmişdir. 1919-cu ildə atası vəfat edəndən sonra kiçik yaşlarından Balaxanı və Zabrat kəndlərində mizdurluq edib öz zəhməti ilə bir tikə çörək qazanmışdır. Azərbaycanda Sovet hakimiyyəti qurulduqdan sonra 1926-1930-cu illərdə Balaxanı fabriki-zavod məktəbində oxumuş və işləmişdir. Bədii yaradıcılığa da Zabrat fəhlə ədəbiyyat dərnəyinin üzvlüyündən başlamışdır.

Fəaliyyəti

Mirzə İbrahimovun "Qazılan buruq" adlı ilk şeiri 1930-cu ildə "Aprel alovları" məcmuəsində dərc olunmuşdur. Bundan sonra dövrü mətbuatda şeirlərlə çıxış etmişdir. O, ilk tənqidi, publisist məqalələrini, hekayə və oçerklərini də 30-cu illərdə yazmışdır. 1932-ci ildə beşilliklərin nəhəng tikintilərini və sosialist sənayesinin inkişaf sürətini öyrənmək üçün Ukraynaya-Donbas şaxtalarına, Dnepropetrovsk sənaye müəssisələrinə səfərdə olmuş, "Giqantlar ölkəsində" adlı oçerklər kitabını qələmə almışdır. Azərbaycan Dövlət Elmi-Tədqiqat İnstitutunun ikiillik hazırlıq şöbəsində təhsil aldıqdan sonra partiya onu Naxçıvan MTS siyasi şöbəsinə — "Sürət" qəzetinin redaktoru vəzifəsinə göndərmişdir (1933). "Həyat" (1935) pyesi bu dövrün bəhrəsidir.

1935-1937-ci illərdə SSRİ Elmlər Akademiyasının Leninqraddakı Şərqsünaslıq İnstitutunun aspiranturasında təhsil alan M.İbrahimov görkəmli Azərbaycan yazıçısı Cəlil Məmmədquluzadənin həyatı və fəaliyyətindən bəhs edən namizədlik dissertasiyasını müdafiə etmişdir. 1945-ci ildə Azərbaycan Elmlər Akademiyası təsis olunduqda 34 yaşlı Mirzə İbrahimov akademiyanın ilk seçilən 15 həqiqi üzvündən biri olmuş və daim elmi fəaliyyətlə məşğul olmuşdur. 1942-ci ildə isə 31 yaşında ikən Azərbaycan Xalq Maarif Komissarı vəzifəsinə təyin olunmuş və 1942-1946-cı illər ərzində Azərbaycan SSR Maarif Naziri və M.F.Axundov adına Azərbaycan Dövlət Opera və Balet Teatrının direktoru, sonra isə XKS-nin incəsənət işləri idarəsinin rəisi kimi ölkədə təhsilin və mədəniyyətin inkişafına səy göstərmişdir.

İkinci dünya müharibəsinin ağır sınaq illərində həm əsərləri, həm də fabrik-zavodlarda, kəndlərdə əsgəri hissələrdə odlu-alovlu çıxışları ilə qələbəyə inam, düşməne nifrət və qəzəb aşılırdı. 1941-ci ildə Sovet Ordusu sıralarında Cənubi Azərbaycanda olarkən "Vətən yolunda" qəzetinin məsul redaktoru vəzifəsində işləmişdir. 1942-ci ildə Uzaq Şərqdə Xabarovsk, Vladivostok və s. hərbi dairələrdə 416-cı diviziyanın döyüşçüləri ilə görüşlərdə iştirak edir. Bu dövrlərdə əsasən Cənubi Azərbaycan mövzusunda yazdığı hekayə ("Qorxulu səs", "Sənət aşıqları", "Zəhra", "Yol ayrıcında", "Mələk", "Qaçaq" 'Cənub hekayələri' silsiləsi - "On iki dekabr", "Azad", "Tonqal başında", "İztirabın sonu", "İki həyat"), povest ("Xosrov Ruzbeh", "Güləbət", "Pərvizin həyatı") və romanlarla ("Gələcək gün - (1948), "Böyük dayaq" (1957), "Pərvanə") yanaşı, səhnə əsərləri də qələmə almışdır: "Həyat" (1935), "Madrid" (1937), "Məhəbbət" (1941) pyeslərindən iyirmi il fasilədən sonra "Kəndçi qızı" (1961) (əsər Mirzə Fətəli Axundov adına mükafata layiq görülmüşdür), "Yaxşı adam" (1963) komediyaları, böyük yazıçı və dövlət xadimi Nəriman Nərimanovun həyatı və mübarizəsindən bəhs edən "Közərən ocaqlar" (1967) pyesləri ilə Azərbaycan dramaturgiyasını zənginləşdirir. Mirzə İbrahimov tərcümə işi ilə də məşğul olmuş, V.Şekspirin "Kral Lir", "On ikinci gecə, yaxud hər nə istəsəniz", A. N. Ostrovskinin "Quduz pullar", "Müdrək olan hər kəsə kifayətdir sadəlik", A.P.Çexovun "Üç bacı", A. Satramovun "Kişilərə inanmayın", Molyerin "Don Juan" pyeslərini Azərbaycan dilinə tərcümə etmişdir.

O, milli filoloji elmi kadrların hazırlanması sahəsində böyük işlər görmüşdür. 20 avqust 1956-cı ildə Azərbaycan SSR Ali Sovetinin "Azərbaycan SSR-in dövlət dili haqqında Azərbaycan SSR-in Konstitusiyasına maddə əlavə edilməsi haqqında qanun"u qəbul etməsi bu yüksək dövlət təşkilatının rəhbəri Mirzə İbrahimovun böyük səyləri nəticəsində mümkün olmuşdu. Həmçinin, onun "Azərbaycan dili dövlət idarələrində" adlı məqaləsində (1956) milli məsələ ilə bağlı tale yüklü problemlər ön mövqeyə çəkilməmişdir.

Sovet Həmkarlar İttifaqı Heyətinin tərkibində İranda səfərdə olmuşdur. Azərbaycan Yazıçılar İttifaqı idarə heyətinin sədri (1946-1954), birinci katibi (1965-1975), SSRİ Yazıçılar İttifaqı idarə heyətinin katibi (1965-1975), Azərbaycan Respublikası Nazirlər Soveti sədrinin müavini (1946-1950), Azərbaycan Respublikası Ali Soveti Rəyasət Heyətinin sədri (1954-1958) vəzifələrində işləmiş, Azərbaycan KP XIV-XXVIII qurultaylarında MK üzvü seçilmişdir. Ümumdünya parlamentlərarası ittifaqın konqresi (Helsinki, 1955; Banqkok, 1956), Ümumdünya sülh tərəfdarları konqresi (Stokholm, 1958) və s. beynəlxalq məclislərin iştirakçısı olmuşdur. O, Sov.İKP XX-XXI və XXIII-XXIV qurultaylarının nümayəndəsi, SSRİ Ali Sovetinin deputatı seçilmişdir. 1977-ci ildən Asiya və Afrika ölkələri ilə Sovet Həmrəylik Komitəsinin sədri kimi dəfələrlə Amerika (Nyu-York), İngiltərə (London), Fransa (Paris), Portuqaliya (Lissabon), Misir (Qahirə, İskəndəriyyə), Kipr (Nikoziya), Suriya (Dəməşq), Zambiya (Lusaka) ölkələrində səfərdə olmuş, Beynəlxalq konqres, sessiya və müşavirələrdə Sovet nümayəndə heyətinin başçısı olmuşdur. Onun başçılığı ilə komitə möhkəm sülh uğrunda mübarizə məqsədi ilə Əfqanıstanda, Vyetnamda, Mali adasında və digər ölkələrdə tədbirlər keçirmişdir. BMT-nin apartheyd əleyhinə mübarizə komitəsinin iclasında (Nyu York, 1978) çıxış etmişdir.

Mirzə İbrahimov Azərbaycan EA Nizami adına Dil və Ədəbiyyat İnstitutunda direktorluq etdiyi dövrdə dilçilik və ədəbiyyatşünaslıq elminin yeni, yüksək səviyyədə tədqiqini təşkil etmiş, üçcildlik "Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi"nin yaranmasında ciddi əməyi olmuşdur (1946-1954) Sonralar institutda XIX əsr Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi şöbəsinə başçılıq etmiş (1960-1970), Azərbaycan Yazıçılar İttifaqı idarə heyətinin sədri (1946-1954) və SSRİ Yazıçılar İttifaqı İdarə Heyətinin katibi (1965-1975) olmuşdur.

Azərbaycan Yazıçılar Birliyi Ağsaqqallar Şurasının üzvü seçilmişdir (1991). Ömrünün axırınadək Azərbaycan EA Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutunun Cənubi Azərbaycan ədəbiyyatı şöbəsinin müdiri, çoxcildlik "Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi"nin redaksiya heyətinin üzvü olmuşdur. Onun əsərləri keçmiş SSRİ xalqlarının dillərinə və bir çox xarici dillərə tərcümə edilmişdir. 3 dəfə Lenin ordeni, Oktyabr inqilabı ordeni və digər orden və medallarla təltif olunmuşdur.

1993-cü il dekabrın 17-də Bakıda vəfat etmiş, Fəxri Xiyabanda dəfn olunmuşdur.

Mükafatları

- SSRİ dövlət mükafatı laureatı -1950
- Azərbaycan SSR dövlət mükafatı laureatı -1965
- Oktyabr Ordeni — 21.10.1971
- Beynəlxalq Nehru mükafatı laureatı -1979
- Azərbaycanın əməkdar incəsənət xadimi -1941
- Sosialist Əməyi Qəhrəmanı — 14.10.1981
- Lenin ordeni — 14.10.1981

Xatirəsi

5 fevral 1996-cı ildə Azərbaycanın xalq yazıçısı, görkəmli ictimai-siyasi xadim Mirzə İbrahimovun xatirəsini əbədiləşdirmək məqsədilə ilə qərar qəbul edilmişdir.

Əsərləri

- Qiçantlar ölkəsi. Bakı: Azərnəşr, 1932, 32 səh.
- Həyat üçün. Bakı: Azərnəşr, 1934, 115 səh.
- Həyat(pyes). Bakı: Azərnəşr, 1937, 107 səh.
- Həyat (pyes). Bakı: Azərnəşr, 1938, 110 səh.
- Böyük demokrat (Molla Nəsrəddin). Bakı: Azərnəşr, 1939, 160 səh.
- Həyat və ədəbiyyat. Bakı: Azərnəşr, 1947, 213 səh.
- Azad. Bakı: Uşaqgəncnəşr, 1949, 20 səh.
- Gələcək üçün. Bakı: Azərnəşr, 1949, 157 səh.
- Salam sənə Rusiya! Bakı: Azərnəşr, 1950, 87 səh.
- Gələcək gün. Bakı: Azərnəşr, 1951, 753 səh.
- Seçilmiş əsərləri (dörd cildə). I c. Bakı: Azərnəşr, 1954, 406 səh.
- Seçilmiş əsərləri (dörd cildə). II c. Bakı: Azərnəşr, 1954, 323 səh.
- Gələcək gün. Bakı: Azərnəşr, 1956, 622 səh.
- Seçilmiş əsərləri (dörd cildə). III c. Bakı: Azərnəşr, 1956, 622 səh.
- Azərbaycan dili (məqalələr). Bakı: Azərb. SSR EA Nəşriyyatı, 1957, 74 səh.
- Böyük dayaq (roman). Bakı: Uşaqgəncnəşr, 1957, 582 səh.
- Sarı sim (xatirələr, məqalələr, oçerklər). Bakı: Azərnəşr, 1958, 301 səh.
- Mədinənin ürəyi (hekayələr). Bakı: Uşaqgəncnəşr, 1961, 213 səh.
- Xəlqilik və realizm cəbhəsindən (məqalələr). Bakı: Azərnəşr, 1961, 524 səh.

- Böyük şairimiz Sabir. Bakı: Azərb. SSR EA Nəşriyyatı, 1962, 38 səh.
- Murovdağın ətəyində (hekayələr). Bakı: Azərnəşr, 1964, 93 səh.
- Ədəbi qeydlər. Bakı: Azərnəşr, 1970, 299 səh.
- Pərvanə. Bakı: Azərnəşr, 1971, 703 səh.
- Seçilmiş əsərləri (dörd cilddə). IV c. Bakı: Azərnəşr, 1972, 455 səh.
- Əsərləri (10 cilddə). I c. Bakı: Yazıçı, 1978, 512 səh.
- Əsərləri (10 cilddə). II c. Bakı: Yazıçı, 1978, 504 səh.
- Əsərləri (10 cilddə). III c. Bakı: Yazıçı, 1979, 592 səh.
- Əsərləri (10 cilddə). IV c. Bakı: Yazıçı, 1979, 506 səh.
- Əsərləri (10 cilddə). V c. Bakı: Yazıçı, 1980, 339 səh.
- Əsərləri (10 cilddə). VI c. Bakı: Yazıçı, 1981, 376 səh.
- Əsərləri (10 cilddə). VII c. Bakı: Yazıçı, 1981, 332 səh.
- Əsərləri (10 cilddə). VIII c. Bakı: Yazıçı, 1981, 303 səh.
- Əsərləri (10 cilddə). IX c. Bakı: Yazıçı, 1982, 664 səh.
- Əsərləri (10 cilddə). X c. Bakı: Yazıçı, 1983, 507 səh.
- Pərvizin həyatı (hekayələr və povestlər). Bakı: Yazıçı, 1975, 248 səh.
- Pərvizin həyatı (povestlər və hekayələr). Bakı: Gənclik, 1981, 251 səh.
- Pərvanə (roman). Bakı: Yazıçı, 1984, 703 səh.
- Gələcək gün (roman). Bakı: Gənclik, 1973, 586 səh.
- Gələcək gün (roman). Bakı: Maarif, 1984, 472 səh.
- Niyəsiz, necəsiz bir yazısan sən. Bakı: Yazıçı, 552 səh.
- Anama deyərəm ha! (hekayələr və povestlər). Bakı: Gənclik, 1986, 336 səh.
- Tufanlara kömək edən bir qələm. Bakı: Azərnəşr, 197 səh.

Tərcümələri

- N.Q.Çernişevski. Nə etməli? (Yeni adamlar haqqında roman). Bakı: Uşaqgənclənəşr, 1956, 180 səh.
- N.Q.Çernişevski. Nə etməli? (Yeni adamlar haqqında söhbətlər, roman). Bakı: Gənclik, 1974, 536 səh.
- Ş.Rəşidov. Qaliblər. Bakı: Azərnəşr, 1976, 378 səh.

Haqqında olan ədəbiyyat

- ❖ Quliyev E.M. İbrahimov: Ədəbi-estetik görüşlər və sənətkarlıq məsələləri. Bakı: ADPU, 1997, 96 s.
- ❖ Anar. Tənha müəllimin son səfəri. Azərbaycan qəzeti, 1994, 2 fevral.
- ❖ Mirzə İbrahimovun xatirəsinin əbədiləşdirilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin sərəncamı. Azərbaycan qəzeti, 1996, 6 fevral.
- ❖ Rəhimqızı S. Bir görüşün xoşbəxtliyi. Xalq qəzeti, 2002, 16 yanvar.

Filmoqrafiya

- ❖ Böyük dayaq (film, 1962)

İlk qələm təcrübələri :

- ❖ “Qazılan buruq” adlı ilk şeiri
- ❖ “Giqantlar ölkəsində” adlı ilk oçerkləri

Publisistikası

- ❖ “Xalqın səsi”
- ❖ “Firudin İbrahimi”
- ❖ “Səhər açılacaq”
- ❖ “Azadlıq mübarizəsi”
- ❖ Təbriz səfəri”
- ❖ “Onlar da günəşi görəcəklər”
- ❖ “Cənubi Azərbaycanca milli demokratik hərəkat haqqında”

Hekayələri :

- ❖ “Qorxulu səs”
- ❖ “Sənət aşiqləri”
- ❖ “Zəhra”
- ❖ “Yol ayrıcında”
- ❖ “Mələk”
- ❖ “Qaçaq”

Cənub hekayələri

- ❖ “On iki dekabr”
- ❖ “Azad”
- ❖ “İzdirabın sonu”
- ❖ “Tonqal başında”
- ❖ “İki həyat”

“Bizim adamlar haqqında hekayələr” silsiləsinə daxil olan

- ❖ **“Mədinənin ürəyi”**
- ❖ **“İşıqlı kənd”**
- ❖ **“İnsan ürəyi haqqında”**
- ❖ **“Torpaq mənə nə deyirdi”**
- ❖ **“Poçtalyon”** kimi hekayələrin əsas mövzusu **müasir həyatdır.**

Povestləri

“**Xosrov Ruzbeh**”. Mövzusu Cənubi Azərbaycanda milli azadlıq mübarizəsindən bəhs edir. Məna etibarilə Səttar xan hərəkatı ilə bağlıdır. X.Ruzbeh də Səttar xan kimi yeni nəslin vətənpərvər və mərd oğullarındandır və onun davamçısı, ardıcılıdır. Povestdəki Nurməhəmməd və Aynasaz kimi ziyalılar milli azadlıq mübarizəsini alqışlayan obrazlardır.

“**Güləbət**”. Povest milli azadlıq mövzusunda yazılıb. Güləbətinin nümunəsində gələcəyə can atan milli düşüncəli cənublu insanların proobrazı yaradılıb. Güləbətinin yuxusu, əslində, gələcək idealların təcəssümüdür. Əsərdəki Böyük xanım milli düşüncəyə malik yeni nəslin ümumiləşmiş obrazıdır. Sevindik surəti isə müəllifin gələcək haqqında fikirlərinin daşıyıcısı olan vətənpərvər və əməlpərvər insandır.

“**Pərvizin həyatı**”. Şimali Azərbaycan gənclərinin həyatı və təlim-tərbiyəsindən bəhs edir.

Romanları

“**Gələcək gün**” (1948). Roman ədibin Cənub mövzusunda yazdığı bədii əsərlərin məntiqi yekunudur və ictimai-siyasi janrdadır yazılıb. Əsər II Dünya Müharibəsi və ondan sonrakı illərdə İranda baş verən milli azadlıq mübarizəsindən (milli demokratik hərəkatdan) bəhs edir. Əsərin əsas qəhrəmanı Firudin İbrahimi hərəkata rəhbərlik edir və Səttar xan – Xiyabani epoxasının davamçısıdır. Əsərdəki digər surətlər : R.Qəhrəmani, K.Azadi, Xavər, Məmməd, H.Məhbusi, Ə.Hənəfi, Musa, Sərxan və b. Romanın əsas qəhrəmanı xalqdır. Xarici düşmənlər : Mr. Harold və Fon Valter. Əsər SSRİ Dövlət mükafatına layiq görülüb.

“**Pərvanə**”. Əsərin əsas mövzusu maarifçilik ideyalarının milli-azadlıq hərəkatına çevrilməsi prosesidir. Roman XIX əsrin ortaları və XX əsrin əvvəllərindən bəhs edir. Əsərdəki Sahib müəllim maarifçi müsbət obrazdır. Dəmirçi Vəfadar zəhmətkeş xalqı təmsil edir. Sahib müəllimin anası Hürü xanım isə fədakar Azərbaycan qadınlarının xüsusiyyətlərini özündə əks etdirir. Əsərdə Qori Müəllimlər Seminariyası və onun müəllimi Çernyayevskidən də bəhs edilir. Əsərdə Nəriman Nərimanovun həyat və fəaliyyətindən də söhbət açılır. Mənfi obrazlar : İlyas bəy, Səfiqulu bəy, Cahan xanım və b. Əsər müəyyən mənada epopeya səciyyəsi daşıyır.

“**Böyük dayaq**” (1957). Azərbaycan ədəbiyyatında kəndin mənəvi həyatı və problemlərinə həsr edilmiş ilk romandır.

Dramları

“**Həyat**” (1935). Əsər bolşevizm dövrünün ziddiyyətləri və həmin dövrün çətinliklərindən bəhs edir. Əsərdəki Həyat obrazı ədibin həyat idealıdır. Abbasın faciəsinin səbəbi onun sosializmə kortəbii şəkildə inanmasıdır.

“**Madrid**” (1938). Müharibə təhlükəsi. Əsərdə İspan xalqının milli idealları uğrunda mübarizə aparan Lina ilə faşizmə xidmət edən Henrixin təmsalında, vətən – irtica, xeyir-şər kimi motivlər irəli sürülmüş, sonda xeyirin qələbəsinə inam ifadə olunmuşdur. Əsər müharibə əleyhinə yazılmış qüvvətli ideoloji vasitədir.

“**Məhəbbət**” (1941). Əsər ictimai-məişət mövzusunda yazılıb. Yüsiflə Məhəbbətin sevgisindən bəhs edir. Məmişov və Manaf mənfi obrazlardır.

“**Közərən ocaqlar**” (1969). Əsər N.Nərimanovun həyat və mübarizəsindən bəhs edir. Şəxsiyyət və cəmiyyət, sənətkar və mühit problemlərindən bəhs edən bu tarixi dram Azərbaycan xalqının azadlıq ümidlərinə təkan verən bədii nümunədir.

Komediyaları

“**Kəndçi qızı**” (1961). M.F.Axundov adına mükafata layiq görülüb. “**Yaxşı adam**” (1963).

Monoqrafları – “Böyük demokrat”, “Həyat və ədəbiyyat”, “Xəlqilik və realizm cəbhəsindən”, “Böyük şairimiz Sabir”, “Aşıq poeziyasında realizm”, “Tufanlarda bərkıyən qələm”.

Tərcümələri : U.Şekspir “Kral Lir”, “On iki gecə”. A.Çexov “Üç bacı”. A.Ostrovski “Quduz pullar”. A.Satromov “Kişilərə inanmayın”. Gertsen “Nə etməli ?”.

Həyatının xronologiyası

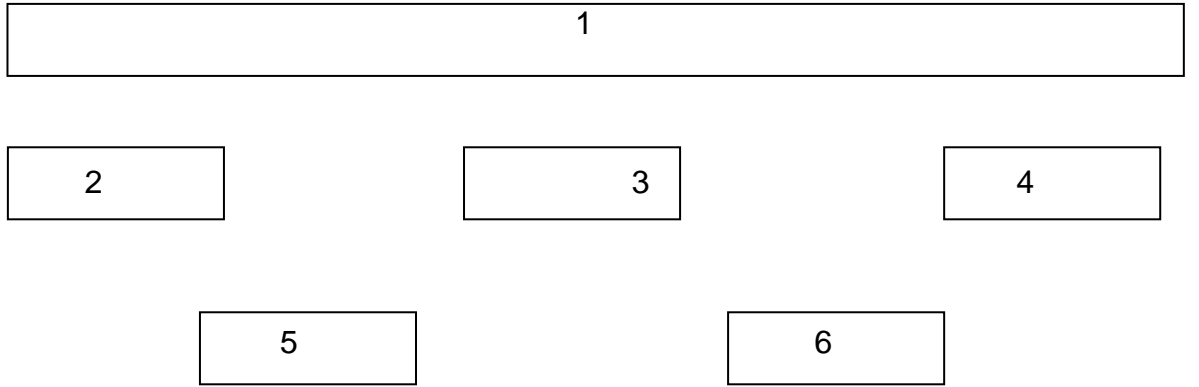
- 1911-ci il oktyabrın 15-də İran Azərbaycanın Sərab şəhəri yaxınlığındakı Evə kəndində anadan olub.
- 1918-ci ildə atası və böyük qardaşı ilə Bakıya gəlib.
- 1935-ci ildə "Həyat", 1937-ci ildə "Madrid", 1941-ci ildə "Məhəbbət", 1961-ci ildə "Kəndçi qızı", 1963-cü ildə "Yaxşı adam", 1967-ci ildə "Közərən ocaqlar" pyeslərini yazıb.
- 1930-cu ildə "İran qızı" adlı hekayəsini - Ulduz adlı cənublu qızın faciəli həyat hekayətini yazmaqla bədii yaradıcılığına Cənubi Azərbaycan mövzunu gətirir.
- 1931-33-cü illərdə Azərbaycan Dövlət Elmi-Tədqiqat İnstitutunun iki illik hazırlıq kursunu bitirir və Naxçıvanda "Sürət" qəzetinin redaktoru təyin edilir
- "Həyat" pyesi səhnələşdirilərək tamaşaya qoyulur (1938) və tamaşaçılar tərəfindən rəğbətlə qarşılır
- O, 1937-ci ildə SSRİ Elmlər Akademiyasının Leninqraddakı Şərqsünaslıq İnstitutunun aspiranturasında təhsil almağa göndərilir
- 1939-cu ildə "Böyük demokrat" monoqrafiyası nəşr olunur.
- 1945-ci ildə Azərbaycan EA təsis edilərkən onun ilk həqiqi üzvlərindən biri seçilib.
- 1946-1954-cü illərdə Azərbaycan Yazıçılar İttifaqı İdarə Heyətinin sədri , birinci katibi (1965-1975), SSRİ Yazıçılar İttifaqı idarə heyətinin katibi (1965-1975), Azərbaycan Respublikası Nazirlər Soveti sədrinin müavini (1946-1950), Azərbaycan Respublikası Ali Soveti Rəyasət Heyətinin sədri (1954-1958) vəzifələrində işləyib.
- 1948-1950-ci illərdə "Azad", "12 dekabr", "Tonqal başında", "İztirabın sonu", "Salam sənə, Rusiya" və "İki həyat" - altı hekayənin daxil olduğu "Cənub hekayələri" silsiləsi , İranda dalğalanan milli-azadlıq hərəkatının yetirdiyi inqilabçıların parlaq obrazlar qalereyası sayıla biləcək "Gələcək gün" romanı yazılıb.
- 1941-42-ci və 1945-46-cı illərdə Təbrizdə yaşayır, burada Sovet ordusunun siyasi işçisi vəzifəsini icra edir və Qızıl ordunun orqanı kimi yayımlanan "Vətən yolunda" qəzetinin redaktoru təyin olunur.
- 1947-ci ildə Asiya xalqlarının istiqlaliyyət və azadlıq uğrunda mübarizə məsələlərinin müzakirəsinə həsr olunmuş Dehli konqresində iştirakı və hind xalqı ilə görüşləri "Çandranın üsyanı" kimi orijinal bir əsərin meydana gəlməsinə səbəb olur.
- 1976-cı ildə Azərbaycan Elmlər Akademiyasının Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunda Cənubi Azərbaycan şöbəsinin yaradılmasına nail olub.
- 1993-cü il dekabrın 17-də Bakıda vəfat edib və Fəxri Xiyabanda dəfn olunub.

Kitabxanada təbliği

Mirzə İbrahimovun çoxşaxəli zəngin irsinin geniş oxucu kütləsinə çatdırılması üçün bütün mədəni-maarif müəssisələri, o cümlədən kitabxanalar qarşısında təxirəsalınmaz vəzifələr durur. Bunun həyata keçirilməsi üçün ilk növbədə geniş və məzmunlu tədbirlər planı işlənib hazırlanmalıdır.

Mirzə İbrahimovun əsərlərinin və onun haqqında nəşr olunmuş kitabların, eləcə də dövrü mətbuat materiallarının çoxsaylı oxuculara çatdırılması üçün bütün kitabxanalar əyani və şifahi təbliğatın: kitab sərgiləri, kitabxana plakatları, stendlər, söhbətlər, oxucu konfransları, sual-cavablar, biblioqrafik xülasələr, məruzə və mühazirələr və s. vasitələrdən məqsədəuyğun şəkildə istifadə edə bilər.

Vəsaitdə "Mirzə İbrahimov" başlıqlı **kitab sərgisinin** təxmini sxemini veririk.

Başlıq:

M. İbrahimov -110"

Mirzə İbrahimovun şəkli.

İbrahimovun seçilmiş əsərləri.

Sərgidə veriləcək sitatlar:

Haqqında kitablarda:

Haqqında dövrü mətbuatda

Şairin zəngin yaradıcılığını geniş kütlələrə çatdırmaq üçün aşağıdakı tədbir formalarından istifadə etmək olar:

Sual – cavab:

Sual: "Böyük demokrat" əsəri kimdən bəhs edir?

Cavab: Böyük satira ustası Cəlil Məmmədquluzadədən.

Sual: İlk şeiri hansıdır?

Cavab: Mirzə İbrahimovun ilk şeiri "Qazılan buruq" şeiridir. Həmin şeir 1930-cu ildə mətbuatda dərc olunub.

Sual: Hansı böyük həcmli əsərləri çap olunub?

Cavab: Mirzə İbrahimovun "Böyük demokrat", "Gələcək gün", "Böyük dayaq", "Pərvanə" kimi böyük həcmli əsərləri, o cümlədən əsərlərinin 10 cildliyi çap olunub.

Sual: Hansı tərcümələrini tanıyırsız?

Cavab: : V.Şekspirin "Kral Lir", "On ikinci gecə, yaxud hər nə istəsəniz", A.N.Ostrovskinin "Quduz pullar", "Müdrək olan hər kəsə kifayətdir sadəlik", A.P.Çexovun "Üç bacı", Molyerin "Don Juan" pyeslərini Azərbaycan dilinə tərcümə edib.

Sual: M. İbrahimovun hansı əsərində xalqın azadlıq arzuları, N. Nərimanovun inqilabi fəaliyyəti əks olunub?

Cavab: "Közərən ocaqlar" əsərində N. Nərimanovun həyat və yaradıcılığını, onun inqilabi fəaliyyətini təsvir edib.

Sual: Mirzə İbrahimovun İran Azərbaycanı ilə bağlı əsərinin yaranmasına nə səbəb olub?

Cavab: Mirzə İbrahimovun yaddaşını heç zaman İran mövzusu tərk etməyib. O, bədii yaradıcılığında İran, doğma şəhəri Sərab, Təbriz və ümumilikdə İran xalqlarının həyatından bəhs edib. İranda yaşayan xalqlarla yanaşı öz xalqının, eləcə də bütün dünyada yaşayan xalqların azadlığını, onların sülh və əmin-amanlıq şəraitində yaşamasını arzulayıb.

Sual: Yazıçı hansı hekayəsi ilə ilk dəfə cənub mövzunu ədəbiyyata gətirmiş oldu?

Cavab: Mirzə İbrahimov ilk dəfə olaraq məhz "İran qızı" adlı hekayəsini - Ulduz adlı cənublu qızın faciəli həyat hekayətini yazmaqla bədii yaradıcılığına Cənubi Azərbaycan mövzunu gətirir (1930).

Sual: Mirzə İbrahimovun hansı əsərlərində xalqın azadlıq arzuları əksini tapıb?

Cavab: Mirzə İbrahimov Güney Azərbaycandakı ictimai-siyasi və ədəbi prosesi müntəzəm surətdə izləyirdi və bu proseslərin əsas hərəkətverici simalarından biri idi. Bu proseslərə vaxtında, yubanmadan öz yazıçı, yaxud ədəbiyyatşünas-alim münasibətini bildirirdi. Mirzə İbrahimovun yazıçı, ədəbiyyatşünas-alim, həm də publisist kimi ömrünün sonunadək sadıq qaldığı, yazılarında və üreyində daim yaşatdığı bir mövzu vardı.

Sual: Hansı səbəbdən Mirzə İbrahimovun əsərləri İran Azərbaycanında yayılmayıb?

Cavab: Mirzə İbrahimov üçün o taylı bu taylı Azərbaycan yox, vahid Azərbaycan var idi. Vətənimizin Cənub hissəsində, Güney Azərbaycan xalqının qucağında dünyaya gəlsə də, taleyinə bölünmüş böyük Vətənin hər iki tayında yaşamaq qisməti yazıldı. Ədib böyük vətənin Quzeyindən bütöv xalqına, dünyada hər şeydən əziz, uca tutduğu varlığa səsləndi. “Böyük dayaq” kimi aktuallığını bu gün də qoruyub saxlayan əsərindən ikiyə bölünmüş, parçalanmış xalqı o tay-bu taya ayırmadan, ruhuna ayrılıq mehi əsdirmədən, üzərinə hicran kölgəsi salmadan müraciət etdi

Sual: Dehli kongresində iştirakı və hind xalqı ilə görüşləri hansı əsərin meydana gəlməsinə səbəb olur?

Cavab: Dehli kongresində iştirakı və hind xalqı ilə görüşləri “Çandranın üsyanı” kimi orijinal bir əsərin meydana gəlməsinə səbəb olur.

Bu və digər suallar əsasında sual-cavab kimi aktual tədbir formasını keçirmək olar.

Maraqlı kitab həftəsi” adı altında tədbir formasından istifadə edib Mirzə İbrahimovun unudulmuş bir kitabı haqqında həftə ərzində məlumat vermək olar. Belə ki” Maraqlı kitab həftəsi” adı altında yazıçıya həsr olunmuş sərgi, informasiya saati, ədəbiyyat saati, ucadan oxu, biblioqrafik xülasə keçirmək olar. Həftə ərzində keçirilmiş bu tədbirlər M. İbrahimov yaradıcılığı haqqında oxuculara geniş məlumat vermiş olacaq.

Hekayə saati – “Çənub hekayələri” silsiləsindən olan **“Azad”**, **“Tonqal başında”**, **“İztirabın sonu”** hekayələrini oxuculara təqdim etmək olar. Bu hekayələrin məzmunu ilə tanış olaq. **“Azad”** hekayəsində- Vətənin canından da çox sevən Azad ağbirçək anasının ümidi, gələcəyinin qurucusu, evinin-kasıb daxmasının yeganə çırağ yandırandır. Həyatının mənasını Vətənin səadəti üçün yaşayıb çalışmaqda, az danışır daha çox iş görməkdə, yarımqaranlıq daxmaların azadlığında, doğma yurdun, ana torpağın istiqlaliyyətində gören gənc qəhrəman yalnız son nəfəsində, ölüm ayağında danışır, torpağı öpür, əqidə dostu Fərdaya və silahdaşlarına deyir: “Öpünüz, səcyə qapılıb hamınız bu torpağı öpünüz... Budur, həyatın mənası... Dövrəmdə silah yoldaşlarım, başımın üstündə məslək qardaşım, yanımda vətənin azadlığı üçün qaldırılmış silah. Bu, şərəfli bir ölümdür. Əziz qardaşlarım, mənim qəbrimi uca bir yerdə qazarsınız. Elə yerdə qazarsınız ki, oradan Azərbaycanın geniş çölləri, duru çayları, güllü çəmənləri və bağları görünsün. Elə yerdə qazarsınız ki, qəbrimin üstünə gələn adamların nəzərlərində geniş üfüqlər açılsın. Həm də o yeri böyük bir yol kənarında seçərsiniz! Qoy gələcəyin azad nəsillərinin ayaq səsi, qəbirdə də olsa, qulaqlarıma çatsın!”

“Tonqal başında” hekayəsi ruhən “Azad” və “12 dekabr” əsərlərilə səsleşir. Əsərdə şirin bir təhkiyə üsulu ilə Kərim kişinin dilindən xalqın qəhrəmanlıq səhifələri ilə zəngin tarixindən, vətənin müqəddəsliyindən təqdim etdiyi maraqlı və ibrətamiz hekayələrlə M.İbrahimov tonqal başına toplaşan fədailəri yeni mübarizələrə səsləyir. Kərim kişinin “müasir qanunları, qayda və rejimi buxov, zəncir adlandırması, fədailəri yeni döyüşlərə səsləməsi hekayəyə güclü müasir ruh verir. Eyni zamanda da keçmişə, tarixi köklərə söykənməyin ən doğru yolunu göstərir.

“İztirabın sonu” hekayəsində isə Milli demokratik hərəkat yatırıldıqdan sonra İran hökumətinin və onun xarici havadarlarının inqilabçı xalqa divan tutması, zülm, işgəncə,

təqib, təzyiq, sürgün və həbslərin baş alıb getməsindən, lakin bütün bu əzablara rəğmən xalqın mübarizə əzminin qırılmamasından bəhs edilir. Xalqlar dostluğu, insanların vahid məqsəd uğrunda birgə fəaliyyəti də hekayədə konkret faktlarla tərənnüm edilir.

Kitab müzakirəsi- “Gələcək gün” romanının müzakirəsi- güclü bədii ümumiləşdirmələrinə, real həyatda baş verən hadisələrlə boyaboy səsleşdiyinə görə bu mövzuda yazılmış digər əsərlərdən fərqlənir. Müzakirənin təşkil etməmişdən öncə bu roman oxucular tərəfindən oxunmalıdı. Romanda xalqın azadlığı uğrunda mübarizə aparan Firudin İbrahiminin və onun ailəsinin faciəsi inandırıcı bədii lövhələrlə təsvir olunur. “Gələcək gün”də yazıçı “İran və Güney Azərbaycan xalqlarının iztirablarla dolu məşəqqətli həyatını Həsənali və Musa kişinin ailələri fonunda ümumiləşdirir. Minlərlə zəhmətkeş insan bir qarın çörək üçün hər gün əsassız dəhşətli qanunlarla üzləşməli olur. Hakim rejimin məmuru Hikmət İsfahaninin “məhsulun beşdə biri rəiyyətə çatacaq” əmri kəndlilər üçün sanki ölüm hökmüdür. Bu ağır günlərin birində Həsənali kişini ilan çalır və dostunun ailəsinin yükü də ölüm-zülm dolanan Musa kişinin üzərinə düşür. Xırmanda taxıl dejinin pozulması üstündə H.İsfahani Musa kişini ağaca sarıtdıraraq vəhşicəsinə döydürür. Oğul-gənc Firudin bu işgəncəyə, zülmə qarşı üsyan edir, İsfahanilərə, onlara havadarlıq edən mövcud qanunlara nifrinlər yağdırır. Firudin həbs edilir və bununla da ailənin zəncirvari faciələri başlanır. Musa kişinin başına min bir bəla gəlir, yurdunun daşını-daş üstündə qoymur, talan edirlər. O, şikayət etmək, ədalət ümidi ilə Tehrana gedir. Lakin onu heç kəs dinləmir, axtardığı ədaləti tapa bilmir, əksinə, həbsə salınır. Üzləşdiyi haqsızlıqlar zindanda onu dəli edir və zavallı qoca elə oradaca ölür. Səriyyə xala da ərinin qayıtmadığını görünce onu axtarıb tapmaq üçün yola çıxır. Ağır yolçuluq və aclıq iki uşağını məhv edir. Yolüstü kəndlərdə onları dəfn edən ana Tehrana gəlir. Yazıçı yaxıcı bədii dillə iki ailənin faciələrinin fonunda bütün xalqın məşəqqətli həyatının aydın mənzərəsini yaradır. Və sonda həbsdən qurtulan Firudin İbrahimini yenə də mübarizə meydanına qovuşdurur. Bununla diqtə edir ki, xalqın zülm və işgəncədən, əsarət zəncirindən yeganə qurtuluş yolu mübarizəyə qalxmaq, inqilab etməkdir. Bu əsərdə xalqın mübarizə əzmindən, onların çəkdiyi əzablardan söhbət gedir.

Bu əsəri yuxarı sinif şagirdləri ilə müzakirə etmək daha yaxşı olardı. Müzakirə olunacaq əsərin müzakirəsinin planını tərtib etmək lazımdır. Bu plana uyğun müzakirəni keçirmək olar.

- Müəllif təsvir etdiyi Firudin İbrahim sürətinə oxucuların fikri
- Ölkədə baş verən qanunsuzluq
- Səfalət işərisində yaşayan insanların həyat tərzi
- Musa kişinin başına gələn zülmələr
- Əsərdə faciələr təsvir olunsada. Son olaraq yazıçı Firudin İbrahimi mübarizə meydanına qovuşdurur.
- Yazıçı Firudin obrazı ilə xalqın nicatı yalnız milli birlikdə, milli vəhdətdədir fikrini demək istəyib. Bu fikrə oxucuların münasibəti.

Oxucu konfranı – Mövzular seçilməli. Bu mövzular ətrafında çıxışlar olmalıdı. Aşağıdakı mövzular əsasında təşkil etmək olar:

M. İbrahimov həyat və yaradıcılığı

Mirzə İbrahimov yaradıcılığında İran mövzusu

“Böyük dayaq” əsəri film ilə müqayisəsi

M. İbrahimov ədəbiyyat nəzəriyyəçisi kimi

Uşaq kitabxanalarında da M. İbrahimov yaradıcılığını əhatə edən bir sıra tədbirlər keçirmək olar.

Bir kitabın tamaşası: Kuklaların köməyi ilə yaradıcılığından hər hansı bir əsəri səhnələşdirib kuklaların dili ilə oxuculara çatdırmaq. **“Pələng və insan”**, **“Şairin yadigarı”** –hekayələrini uşaqlara çatdırmaq olar.

Oxu- bu tədbir növündə mövzu təyin etmək.Sərgi, ekskursiya, biblioqrafik xülasə- bir neçə gün ərzində keçirmək olar. Bu dəfəki mövzu M. İbrahimov oxusu olacaq. Onun yaradıcılığı ilə tanış olmaq imkanı olacaq.

Ucadan oxu- “Fəridə və yoldaşları” , “Murovdağın ətəyində”hekayələri üzrə bu tədbir formasını keçirmək olar.

Qapalı kitablar- Unudulmuş kitablar- Bu tədbirdə kitabxanaçı oxucuya üzü üzlənmiş adı görünməyən kitab təqdim edir. Oxucunu belə kitabı götürdüynə görə qiymətləndirmək və kitabı qaytardığı zaman bu kitab haqqında fikirlərini öyrənmək. Ətrafda olan digər oxucuları da bu oxucunun fikirləri əsasında məlumatlandırmaq. Məsələn: M.İbrahimovun “Mədinənin ürəyi” adlı kitabını təqdim etmək olar. Bu kitabda uşaqlar üçün yazılmış bir sıra hekayələr öz əksini tapıb. Beləliklə M. İbrahimov yaradıcılığını belə də təbliğ etmiş olur.

Ədəbi- bədii gecə:

Sənət zirvəsinin sənətkarı” adlı ədəbi-bədii gecə: Yazıçının yaradıcılığına dair ədəbi-bədii gecənin keçirilməsi də məqsədəuyğundur. Gecəyə M. İbrahimov yaradıcılığını yaxından izləyən, onun qələm yoldaşları, aktyorlar dəvət oluna bilər. Yazıçının həyat və yaradıcılığından bəhs edən sərgi təşkil etmək olar, foyedə həyat və fəaliyyətinə dair foto-stend, ən məşhur kitabların illüstrasiyalı sərgisini təşkil etmək olar.

Səhnədə M. İbrahimovun şəkli asılır.

İlk olaraq yazıçının sözləri səhnə arxasından səslənir.(əgər səs yazısı varsa, öz səsində səslənir)

“Sənətkar... yüksək fikri səviyyədə durmalıdır. Yazıçı varlıqdakı təzadları düzgün anlamaq, hərtərəfli düşünmək və bütün mürəkkəb hadisələrə şüurlu olaraq yanaşmağı bacarmalıdır”.

Səhnəyə aparıcılar daxil olur.

I Ap: Qarayanız, arıq-sısqa uşağın canı möhkəm olmuşdur ki, bütün əziyyətlərə, hər cürə məhrumiyyətə qatlaşa bilmişdir. Bu uşaq yayın şahmar günü altında çobanlıq edir. Bizim tanıdığımız balaca çoban Bakıda fabrik-zavod təhsili məktəbində oxuyur, neft texnikumunu bitirir, mədənlərdə işləməyə başlayır. Eyni zamanda o, hətta hekayə, şeir, oçerk yazmağa, ədəbiyyat dərnəklərində iştirak etməyə, gecəni gündüzə qatıb kitablar oxumağa başlayır.

II Ap: O, daim yüksəlir, yüksəlir, öz ehtiraslı qələmi ilə, öz mətin, mübariz qəlbilə Azərbaycan xalqının qəlbində dərin bir məhəbbət hissi oyadır.

Səhnə qaranlıqlaşır- aktyorun ifasında bu sözlər səslənir: “Mən müdhiş sarsıntılar, yoxsulluqlar içində yaşamış və birdən –birə xoşbəxtliyə çıxmışam.”- səhnədə əyləşir qaranlıq bir fonda aktyorun ifasında M. İbrahimov canlanır. Aparıcılar sözlərini deyir.

I Ap: O, müdhiş sarsıntılar keçirmiş, olmazın əzablar görmüşdü və birdən-birə xoşbəxtliyə çıxmışdı. Onun ürəyi daima narahat vuran, əməl eşqi ilə yanan ürəklərdəndi. Belə bir ürəyi sakitləşdirmək üçün ancaq qələm gücü lazım idi. Mirzə qələmə sarıldı.

Səhnədə Mirzə İbrahimov haqqında qısaca məlumat səslənir.

II Ap: C. Cabbarlının ölümündən bir il sonra, 1935-ci ildə “Həyat” səhnəmizdə bir sənət incisi kimi parladi. Mirzə qələmilə döyüşə girdi.

I Ap: Mirzənin yaratdığı obrazlar dünyasına səyahət etdikdə, adam qəribə bir təzad qarşısında heyran qalır. İlk nəzərdə sənə elə gəlir ki, bu dünyada yaşayan insanlar, sənənin hər gün gördüyün, müşahidə etdiyin adamlardan fərqlidirlər;

Onun “Həyat” pyesindən bir səhnə verilir:

Məşədi Hüseyn: Abbas, sənə bir sözüm var. Bala, mən sənə nə pislik eləmişəm. Həmişə çörəyimi yeyib, paltarımı geymişən. Səni öz uşaqlarımdan seçməmişəm. İndi də oxuyub gəlmisən. Keç taqsırımdan, gəl bir dost kimi işləyək!

Abbas: Mən indi yağlı dillərə aldanası deyiləm, səni də ki çox yaxşı tanıyıram.

Məşədi: Çox qabaqlar qolçomaq olmuşam. Qolçomaq olanda nə olar? Qolçomağın allahı yoxdur? Uşaqlığı burax, ağılını başına yığ.

Abbas: Sənin nəsihətlərinə qulaq asmağa vaxtım yoxdur.

Məşədi: Nə vaxtdan belə elmlı olmusan, böyümüsən? Heç dünənki ac günlərini də, mənim qapımda yaşadığın günlərini yada salırsan?

Abbas: Mən dizləri açıq və aç yaşamışam. Mən bu ağır keçmişə görə bu gün danışmağa haqlı deyiləm, susmalıyam, eləmi? Yox! Mən ac, yoxsul bir həyatdan belə bir dərəcəyə yüksəldiyimə iftixar edirəm – Gedir.

II Ap: Mirzə İbrahimov ehtiraslı, səmimi və bədii həyəcanla dolu şeirlər də yazmışdır.

Onun “Vətən eşqi”, “Bircə söz, bircə kəlmə yaz. ancaq”, “Xilaskar mələk” kimi şeirləri sevilə-sevilə oxunmuşdur. Ədibin hər bir əsərində vətən məhəbbəti canlı bir ürək kimi çırpınmaqda və döyünməkdədir.

I Ap: Qızı Sevda xanımın xatirələrində də bu meqam var: “O, Cənubla bağlı xatirələrini danışanda həmişə məni qəhər bürüyərdi. Atam Təbrizi çox sevirdi. Biz bağa gedəndə uşaqlıq illərini xatırlayar və nisgilli səslə deyərdi, “Anam həmişə mənim başımı sığallayardı...” Tez-tez həsrətlə bir sual verərdi, “Görəsən, mənə qismət olacaqmı ki, nə vaxtsa sizi Təbrizə aparım”.

Bu məqamda M. İbrahimov yaradıcılığını yaxından tanıyan qələm yoldaşları varsa. Yazar haqqında onların fikrini dinləmək.

II Ap: Ədib bacardığı qədər bətnindən qopduğu Güney Azərbaycan xalqının imperiya buxovlarından qurtulmasına, ana dilində məktəblərinin olmasına və doğma türkcədə yazıb-yaratmasına çalışıb və çoxsaylı əsərlərində Güney Azərbaycan mövzusunda dönə-dönə qayıdıb. Bu qayıdış təsadüfi deyildi. Görünür, yeddi yaşında ikən Sərabı tərk edən Mirzə müəllimin yaşadığı, gördüyü sanki yaddaşında, ruhunda daşlaşmış.

I Ap: İran qızı” adlı hekayəsini - Ulduz adlı cənublu qızın faciəli həyat hekayətini yazmaqla Güney Azərbaycanda zəhmətkeş təbəqənin, kəndlilərin ağır vəziyyətini, yoxsulluq üzündən varlı bir ailəyə satılan və məhz bu səbəbdən sevgilisinə qovuşa bilməyən, lakin sevmədiyi bir insanla ömrü boyu yaşamaqdansa, ölümü üstün tutan və sonda intihar edən Ulduzun faciəsini real lövhələrlə canlandıran yazıçının bu hekayəsi güclü əks-səda doğurur.

II Ap: Kim bilir, bəlkə Tanrı Mirzə müəllimə bu qismət payını yazdı ki, tarixən istilalara, talanlara, istismarlara uğradılmış istedadlı bir xalqın, heç olmasa, ədəbiyyatı, söz sənəti, möhtəşəm mədəniyyəti ikiyə bölünməsin.

I AP: M. İbrahimov Cənubi Azərbaycanda ictimai fikrin inkişafı haqqında böyük bir elmi əsərin də müəllifidir. Mirzə Cəlildən sonra Arazı keçən, o taya ana dili apan, Təbrizdə qəzet nəşr eləyən ikinci ədibimiz Mirzə İbrahimov oldu. Məhz cənub mövzusunda sədaqəti onu nasirlərimiz içində hamıdan ayırdı.

II Ap: Yazıçının cənub mövzusunda yazdığı “İztirabın sonu” hekayəsindən bir səhnə:

Bir əlində qədəh tutmuş Səfai böyük bir vəchlə danışdı:

- Azərbaycan!... Azərbaycan! Azərbaycan bizim gözümüzdür... Bizim ürəyimizdir... Biz onu əlimizdən verə bilmərik. Azərbaycan cüzi layənfəkü İran...
- Açın, çıxarın görüm, necə çıxaracaqsınız. Bacarmazsınız. Heç kəs bacarmaz, heç bir qüvvə onu çıxara bilməz. Azərbaycan budur. Onu kimsə bizim ovcumuzdan çıxara bilməz.

O təpiklərini Təbriz xalısına döyüb deyirdi:

-Budur Azərbaycan! Ayaqlarım altında titrəyən Azərbaycandır! Baxın, baxın görün necə titrəyir!.

-Hə, siz də təsdiq edirsinizmi, sərbət? Titrəyir, ya titrəmir?

Əmir Cahani ayağa durub təzimlə baş əydi, çənəsi döşündə dedi:

-Necə titrəmir! ... Lap qamış kimi əsir. Qalib və şücaətli qoşunun ayağı altında kürreyi-ərz titrəyir, nəinki Azərbaycan!

Səfai püstəni və sarı kişmişini ovucladı:

-Azərbaycan bizimdir!... Bizimdir!... onun sarı buğdası, gözəl əriyi, durna gözü kimi yanan kişmişini, badamı bizimdir!... Hər şeyi bizimdir!...

I AP: Yazıçının qəhrəmanlarının dili ilə deyirik: “Öpünüz, səcdəyə enərək bu torpağı öpünüz. Çünki bizim əbədi beşiyimiz budur!” Bu beşiyi yadellilərdən qorumaq, ayaqlar altına atmamaq gərək.

II AP: Yazıçı daim oxucunu düşünməyə, vətəninə sevməyə səsləyir.

I AP: Mirzə İbrahimov həyatı fasiləsiz öyrənir. O insanın daxili aləmini, xarakterini hərəkətdə və inkişafda göstərib, yaratdığı bədii surətlər, onların idealları oxucunun təxəyyülünə, iradə və hissiyyatına, mənəvi varlığına təsir göstərir, onu müqəddəs amala, gözəlliyə, həqiqəti dərk etməyə səsləyir.

Böyük dayaq” əsərindən bir monoloq səslənir: Səhnədə aktyorun ifasında

: “Ey mənim xalqım, ey mənim ümidim və pənahım! Ürəyimin istiliyi səndədir, fikrim işığı səndən alır. Həyatımın nəşə və sevincinə səbəb sənsən! Həyat yolunun sürüşkən döngələrində qolumdan tutan, məni yıxılmağa qoymayan, qolumdan tutub “Yaz!” deyən sən olmusan. Amansız qorxu başımın üstünü alaraq məni ağır fikirlərə saldıği zaman, xoş günün böyük dostları, zəif və qorxaq yoldaşlar məndən üz döndərdiyi zaman yeganə dayanacağım sən olmusan. O zaman ki, qaranlıq içərimə kölgə salmağa, tənhalıq duyğusu ürəyimi qurd kimi yeməyə başlayıb, onda sənün munis, mehriban, müqəddəs səsini eşitmişəm. Bu səs məni həyata bağlamış, yaşamağa, mübarizə etməyə, çirkəbləri aradan qaldırmağa ruhlandırmışdır. Qoluma qüvvət verən, iradəmi möhkəmlədən bu səs sənün səsidir, ey mənim hər şeydən əziz, hər şeydən gözəl, hər şeydən yüksək, hər şeydən nəcib və mərhəmətli xalqım!..”

Ap: Rrezidentin sərəncamı ilə bir çox Azərbaycan yazarının kitabı yenidən latın qrafikası ilə çap olunub, Mirzə İbrahimovun da əsərləri o sırada çap olunub. M. İbrahimov şəxsiyyətinə böyük sevgi və məhəbbət var. Xalq öz böyük ziyalı övladının dəyərini bilir.

Sonda M. İbrahimovun ekranlaşdırılmış əsəri “Böyük dayaq” filminin nümayişi ilə tədbiri ykunlaşdırmaq olar.

Ədəbiyyat siyahısı:

1. **Google. az**

2. Seyidov Y. M.

Sözün hikməti. B.: Yazışı, 1989.

3. Fikrin karvanı (Görkəmli Azərbaycan tənqidçisi və ədəbiyyatşünasları), B.: yazıçı, 1984.

4. Hacıyev A.

Mirzə İbrahimov. B.: Yazıçı, 1992.

5. Azərbaycan Sovet yazıçıları (ədəbi portretlər). B.: Azərbaycan Dövlət nəşriyyatı, 1958.

6. Məmməd Arif

Seçilmiş əsərləri üç cildə. B.: Elmlər Akademiyası, 1967.